

Kotihoidon palvelukuvausten kääntäminen sarjakuvaksi

Sosiaalihuollon asiakirjat saattavat vilistä vierailta kuulostavia termejä, joita voi olla vaikea ymmärtää. Tämä asettaa haavoittuvaan asemaan ne, joilla on muutenkin vaikeuksia ymmärtää lukemaansa.

Tampereen yliopiston Sarjis-tutkimusryhmän *Graphic Justice*-hanke (2020–2024, Suomen Akatemia) selvittää, voiko ikäihmisille suunnattujen sosiaalihuollon asiakirjojen saavutettavuutta edistää kääntämällä ne sarjakuvaksi, kuvaa ja sanaa yhdistävään muotoon. Asiakirjojen kääntäminen sarjakuvaksi on yksi intersemioittisen kääntämisen muoto (Jakobson 1959).

Hankkeessa tutkimme, voiko kirjoitetun tekstin esittäminen sarjakuvana parantaa sosiaalihuollon asiakirjan saavutettavuutta.

Tutkimuksemme tavoitteena on selvittää:

- Auttaako asiakirjan sarjakuvamuoto asiakasta ymmärtämään ja muistamaan hänelle suunnitellun palvelun sisällön?
- Mitä väärinymmärryksen vaaroja sarjakuva-asiakirjassa piilee?
- Millaiset tekijät vaikuttavat sarjakuvan ymmärrettävyyteen ja hyväksyttävyyteen?

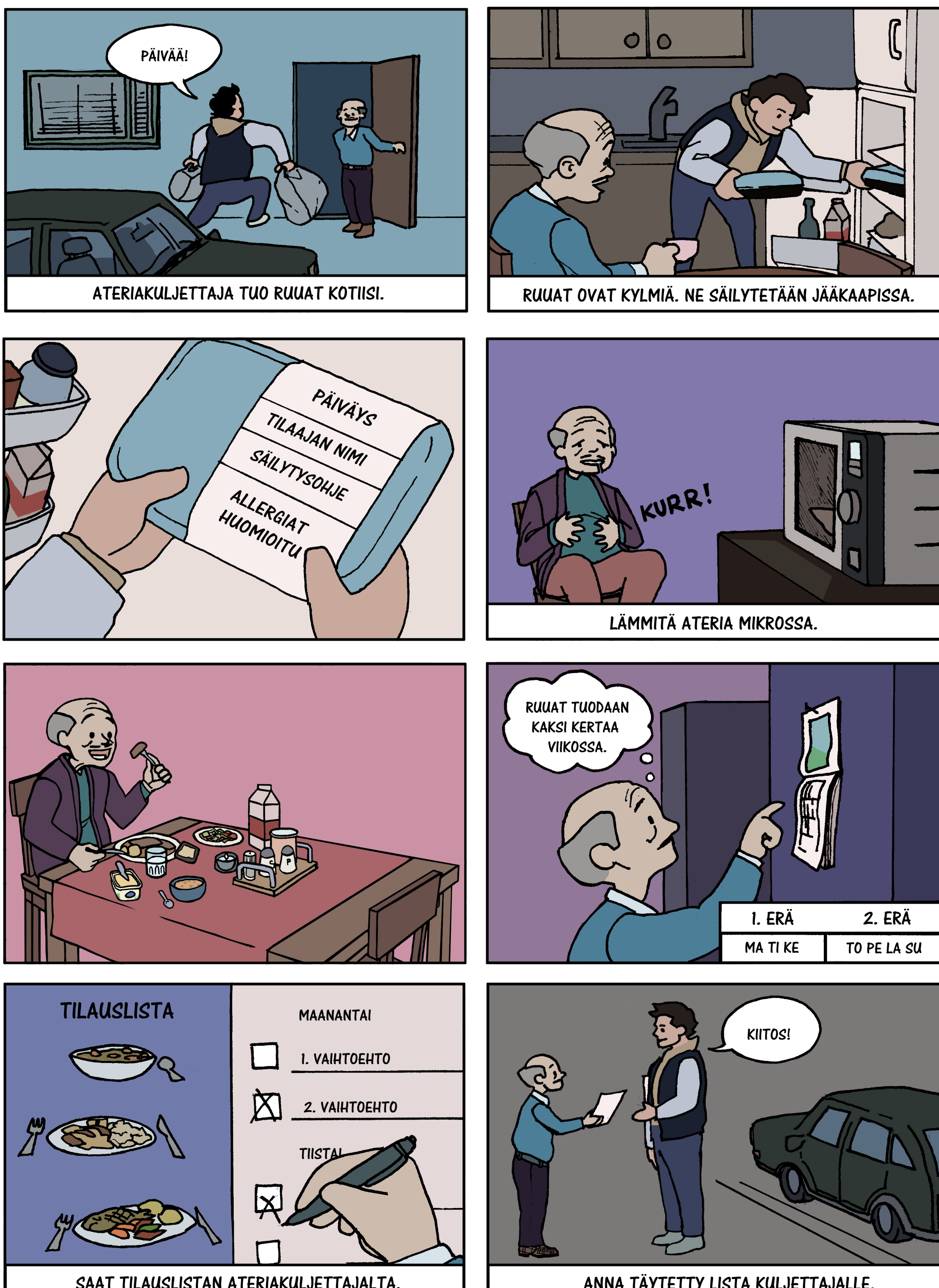
Sarjis-tutkimusryhmään kuuluu käännöstieteen, sosiaalityön ja oikeustieteen tutkijoita sekä sarjakuvataiteilija.

Ikäihmisten palveluissa asiakasohjaaja arvioi asiakkaan kotihoidon avun ja tuen tarvetta ennen palvelupäätöksen tekemistä. Hän käy asiakkaan luona kotikäynnillä ja selvittää, miten arki kotona sujuu ja millaisissa asioissa asiakas tarvitsee apua. Asiakasohjaaja kertoo asiakkaalle erilaisista palveluista, joita kotihoidon kautta on mahdollista saada ja mitä ne pitävät sisällään.

lääkään asiakkaan saattaa kuitenkin olla hankalaa hahmottaa, mitä palvelu käytännössä tarkoittaa. Hän saattaa myös arviointikäynnin jälkeen unohtaa, millaisista palveluista asiakasohjaajan kanssa sovittiin. Kotihoidon asiakkaista suurella osalla on jonkinlainen muistisairaus, jolloin ongelmat korostuvat.

ATERIAPALVELU

Tutkimushankkeessamme teemme sarjakuvakäännökset kotihoidon ateria- ja turvapalveluiden esittelyteksteistä. Kun verbaalista tekstiä käännetään sarjakuvaksi, kääntäjän on tehtävä paljon erilaisia päätöksiä. Kääntäjän tulee esimerkiksi päättää, miltä henkilöt ja ympäristöt näyttävät. Hänen on myös otettava huomioon symbolien ja värien merkitykset, jotka voivat olla tulkinnanvaraisia. Näihin sarjakuvan visuaalisiin piirteisiin ei oteta kantaa perinteisessä asiakirjassa.

Sarjakuvamuoto vaatii kerronnallisuuden lisäämistä ja usein myös asioiden esitysjärjestyksen muuttamista. Sarjakuva-asiakirjoissa suositetaan selkeitä värejä, realistisia ihmishahmoja ja pelkistettyjä ympäristöjä. Ruuduissa esitetään mahdollisimman vähän epäolennaisia yksityiskohtia, jotta lukijan huomio keskittyisi olennaiseen.

Hanke toteutetaan yhteistyössä Pirkanmaan hyvinvointialueen kotihoidon asiakasohjauksen kanssa. Kotihoidon asiakasohjauksen työntekijät kokeilevat sarjakuvien käyttöä omassa työssään: työntekijä kertoo palveluista asiakkaalle käyttäen apunaan sarjakuvia ja jättää asiakkaalle arviointikäynnin päätteeksi sarjakuvat tälle suunnitelluista palveluista.

Tutkimusaineistomme koostuu sarjakuva-asiakirjoista sekä niiden käytöstä ja vastaanotosta keräämästämme aineistosta. Havainnoimme sarjakuva-asiakirjan käyttötilanteita ja haastatelimme sarjakuva-asiakirjaa käyttäneitä kotihoidon työntekijöitä, asiakkaita sekä asiakkaiden omaisia.